

Perheen Suojelun Keskusliitto - Pesue ry

Centralförbundet för Familjens Beskydd rf (Perheen Suojelun keskusliitto, Pesue ry) har sänt den 6.12.2015 till följande ministrar: justitieministern Jari Lindström, familje- och omsorgsministern Juha Rehula, inrikesministern Petteri Orpo och social- och hälsovårdsministern Hanna Mäntylä, en appell om trygghet av socialtjänster för barnfamiljerna i Finland.

Appellen publiceras på NKMR:s hemsida med PESUE:s benägna tillstånd.

Appell om trygghet av socialtjänster för barnfamiljerna samt familjens åhörande

Centralförbundet för Familjens Beskydd rf:s (Perheen Suojelun Keskusliitto, Pesue ry) brev till ministern, har fått sitt ursprung p.g.a. familjernas nuvarande osäkerhet. Sedan 1990-talets lågkonjunktur har fattigdom och illamående dramatiskt tilltagit; de mindre bemedlade familjernas situation har nått ett landsomfattande krisläge. Flera generationers utanförskap har bekräftat, att de mindre bemedlade familjernas möjligheter att uppnå samma levnadsstandard som stambefolkningen, har inte sedan 2008-års lågkonjunktur varit möjligt.

Hälso- och socialvårdstjänsternas nedskärningar samt socialbidragens indexförhöjningars nedfrysningar hotar de redan utsatta familjernas situation, där en del redan är nådeligen utsatta för delvis otillräckliga och dåliga tjänster.

Framemot en äkta delaktig kultur

Den nya sociallagen rekommenderar användningen av experter med konkreta erfarenheter samt människornas delaktighet. Också i regeringens program poängteras delaktighet, avskaffande av ojämlikhet samt främjande av familjernas heterogenitet och barnens bästa.

Vi tror, att genom klienternas genuina medverkan, kommer de nuvarande social- och hälsovårdstjänsterna samt andra välfärdstjänsters kostnader att bli betydligt billigare. Exempelvis inom socialvården möter klienterna fortsättningsvis inkompetent personal. Bemötandet kan vara likgiltighet, t.o.m. attitydmässighet. Speciellt berusnings- och mentalvårdens rehabiliteringsklienter stigmatiseras lätt.

Hög standard och kostnadseffektiva tjänster, kan enligt vår opinion, inte förverkligas utan barnens och familjernas röst. Effektiva och kvalitativa tjänster är för experterna och också för klienterna viktiga. Också socialvårdens experter har tagit ställning till myndigheternas maktkoncentrering; "Inom ramen för välfärdstjänsterna behövs nya klientorienterade tjänstemodeller. Detta betyder, att man bör beakta klienternas jämställdhet, delaktighet och användning av deras expertis angående tjänsternas planering, forskning och utveckling."

Nu är det dags att introducera nya kutymer för klienternas delaktighet. I nyckelposition är utbudet av ändamålsenliga tjänster samt klienttjänsternas höga standard. Samhällsproblem bör ej medikaliseras, utan man bör erbjuda sådana tjänster, som motsvarar klienternas behov.

Grundtjänsterna i ordning, ta klienterna med i planeringen

Standarden på socialtjänsterna är ojämna. Detta kan påvisas av t.ex. Helsingfors socialombudsmans utredning år 2013. För att kunna förbättra socialtjänsternas kvalitet, bör man ta i betraktande familjernas röst. Problemet med de splittrade nätverkens tjänster är de olika professionellas åtaganden och yrkesbenämningar. Normerna är ofta inflexibla och myndigheternas samarbete är enligt vår uppfattning inte tillräckliga för att i praktiken sammanställa gapet. Kunden faller igenom systemet. Man bör ta detta på allvar, för klienten uppfattar sig själv som en kastboll som flyttas från en lucka till en annan?.

Då man utvecklar utbudet av tjänster, bör man se på innehållet och hur de anpassas till klienternas synvinkel. Inom olika sektorer styrs personalen i servicesystemet någon gång i fel riktning. Då mamman eller pappan utmattas av servicesystemets byråkrati, har vi erfart, att myndigheterna lättflyktigt rekommenderar klienten att ta kontakt med experterna på mentalvårdsbyrån. Mentalvårdstjänsterna grundar sig nuförtiden till övervägande del på medicinering, som inte är klientens önskemål.

Europeiska kommittén för sociala rättigheter har påpekat, att Finlands nivå av grundtjänster t.ex. inom hemvården av barn, är för låg. Vi anser, att man inte bör medikalisera sådant som hör till företeelser inom samhället. Socialvårdens klienter bör få hjälp till det som drabbar dem, t.ex. för höga boendekostnader. Diagnostisering av samhällsproblem skulle spara kostnader inom hälsovården samt också spara skattebetalarnas pengar.

Man bör inkludera klienterna i planeringen och utvecklingen av kvalitativa tjänster. I övrigt bör man ge större möjligheter till feedback. Av de erfarna experterna, varav ca 20 % kunde vara utbildade erfarenhetsexperter, skulle man ännu kunna intensivare förbinda dem till stats- och kommunalförvaltningen.

Är föräldrarna en säkerhetsrisk?

En hårt omspunnen myt är, att socialvårdens klient skulle vara annorlunda eller exceptionell, uppehåller en ojämlikhet av förvaltningskulturens lagstiftning med dess upprätthållande metoder. I villkoren för att erhålla tjänster (speciellt inom socialvården), bör det finnas ett problem, då man anhåller om hjälp. Denna kutym är föråldrad och stigmatiserande. Man bör få hjälp till en viss gräns som en naturlig del av livscykeln. Förvaltningskulturen inom socialvårdens tjänster belastas av ett föråldrat tankesätt, som borde förnyas med det snaraste.

Orsaken till problemen tolkas indirekt som klientens, så som barnet och barnets föräldrar har förorsakat. Det känns mycket motstridigt, att den nya barnskyddslagen ytterligare utvidgar tvånget att göra barnskyddsanmälningar och klientdokumenteringslagen innehåller skyldighet att samla in information till myndigheternas bruk. De elektroniska dokumentens innehåll och tjänsternas digitalisering bör granskas kritiskt också från klientens synpunkter.

Barnens omhändertaganden, som enligt vår erfarenhet har gjorts på beklagligtvis svaga grunder, t.o.m. på felaktiga grunder, har under 1990-talet oroväckande ökat. Vi anser, att detta är långt en följd av att speciellt i krissituationer, då man bedömer barnets välmående, helt enkelt åsidosätter föräldrarna.

Omhändertagandet är en speciellt våldsamt åtgärd, som förstör föräldrarnas och ofta också barnens liv. Med bättre grundtjänster och användning av erfarenhetsexperter, kunde man minska omhändertaganden till en miniminivå i jämförelse med nuläget.

Centralförbundet för Familjens Beskydd (Pesue ry) har följt med de trakasserade familjernas situation sedan år 1994. Behovet av omhändertaganden har ofta uppkommit efter en lång process. Familjerna har försökt klara sig länge och ihärdigt ? utan att få hjälp, tills socialmyndigheterna har exempelvis via lärarens barnskyddsanmälan ingripit i situationen. Kvaliteten på tjänsterna, tjänsternas tillgänglighet ? eller detta, gjorde någon instans ett misstag ? diskuteras inte allmänt.

Barnskyddsanmälningarna och övervakningen belastar

Problemet med informationstransmissionen har under de två senaste åren lappats mångdubbelt med anmälningsskyldighet. Inrikesministeriets instruktioner för förebyggande av våldsdåd har sin plats, men ökar ytterligare myndighetskontrollen.

Den utvidgade kontrollen har ökat under de senaste två åren, speciellt då den 8-åriga Vilja Eerikas tragiska öde blev, att hon mördades av sin far och sin styvmoder. Det ursprungliga problemet var inte i detta fall utebliven kontroll, utan det, att mamman inte blev hörd. Enligt våra erfarenheter, har myndighetskontrollen ytterligare ökat familjernas illamående.

Kontroll är inte god förvaltning. Kontrollen och barnskyddets ingripande håller på att bli ett godtyckligt kontrollsystem. Har man dålig tur, kan vilken som helst familj drabbas.

Klienterna upplever som förolämpande, att man är färdig att göra en anmälan, utan att personalen har tid att sätta sig in i situationen. Anmälningar görs även bakom familjemedlemmarnas ryggar, fastän familjerna önskar, att personalen skulle ta upp deras bekymmer direkt med dem. Många familjer har blivit tvungna att leva med hot om omhändertagande, fastän de har gjort sitt bästa att ta hand om sina barn.

Speciellt de akademiskt och högt utbildade föräldrarna har haft svårt att godkänna den kontroll, som de blir utsatta för i situationer, där det har varit besvärligt att få tjänster. Standarden på myndigheternas tjänster har inte uppfyllts av förväntningarna. Kontrollen och de pengar som har spenderats, har känts helt huvudlöst.

Informationen av barnskyddsanmälans anmälningsdel förvaras i barnets register i 70 år. Enligt den nya lagen kommer informationen om barnet att förvaras ännu längre, barnskyddsanmälan förvaras i 30 år, alla andra dokument förvaras i 120 år från barnets födelse. Den ökade kontrollen och tjänsternas digitalisering kan medföra att anmälningarna kan skada barnet längre fram i livet, ifall myndigheterna använder informationen felaktigt eller handlar med en viss attityd.

Speciellt gränsen mellan psykiatri och barnskyddet är problematiskt. Eftersom anmälningsskyldigheten berör också terapeuter och annan personal inom hälsovårdssektorn, måste socialvårdens klienter noga överväga, vad de på mottagningen vågar berätta. Att tala om självdestruktiva tankar, kan starta upp en myndighetsprocess, som många har upplevt som psykiskt våld eller t.o.m. tortyr. Detta är inte ett människovärdigt liv.

Mentalvårdens personal följer ofta med klientens motgångar från logeplatsen. Många av dem känner till social- och hälsovårdssystemets brister. Dock riktas kontrollen enbart mot barnens föräldrar. För barnets bästa borde man ingripa också i myndigheternas försummelser.

I rättvisans namn borde man också göra anmälningar om brister i tjänsterna, ej enbart föräldrarnas antagna försummelser eller andra förseelser. Barnskyddslagen borde förändras så, att barnets bästa tryggas i alla omständigheter.

Förbättrar digitaliseringen tjänsternas standard eller ökar byråkratin?

Med digitalisering av tjänsterna strävar man till bättre standard. Med tanke på klientens rättsskydd, är den ökande dokumenteringen både ett positivt och negativt fenomen. Dokumenteringen under en dialog tvingar både personalen och klienten att precisera sina ståndpunkter och analysera situationen. Man har märkt, att tvångsomhändertaganden har minskat då klienten har fått delta.

Å andra sidan, arbetet kräver tid och resurser samt också ökad onödig byråkrati. Man har inte tillräckligt överlagt grunderna och aspekterna för insamlandet av information. Socialvårdens klient överlåter personliga och svåra saker i skriftlig form ? utan vetskap om han eller hon kommer att få tjänster eller hur informationen i fortsättningen kommer att användas.

Barnskyddets klientregister förvaras enligt arkiveringslagen under hela barnets livstid. Så borde det inte vara. Fastän uppgifterna är väl skyddade, blir barnet eller den unga utsatt för stigmatisering ifall den sensitiva informationen hamnar i fel händer. I värsta fall kan barnet utvecklas till en riskindivid.

Vi önskar, att man på ministeriet bedömer vad som borde göras; kunde barnskyddsklientinformationen vara sådan, att barnet som myndig kan be om upphävande/låsning av informationen så, att ingen kan ta del av informationen utan lov av vederbörande.

Enligt vår uppfattning borde dokumenteringen inte spela en så stor roll. Det borde vara måtta i all dokumentering. Dokumenteringen bör stöda växelverkan och kundbetjäningen. Samarbetet mellan myndigheterna bör förverkliga klientens behov så, att exempelvis social- och hälsovårds och arbetskraftsbyråns personal skulle vara villiga att samarbeta och lyssna på klienterna också utöver de skriftliga dokumenten.

I kundregistren och i andra dokument bör man i fortsättningen få fram uppriktiga beskrivningar av situationen så, att också klienten kan framföra sin kritiska synpunkt på standarden av tjänster och myndigheternas förseelser.

Ny handlingskultur

I stället för övervakning och myndighetskontroll föreslår vi upprättande av en rättvisare förvaltningskultur, där de som använder tjänsterna skulle ha rätt att påverka planeringen och standarden på tjänsterna. **Förändringen bör förverkligas genom lagstiftning och inom olika områden i förvaltningen så, att klienternas synpunkter kunde bättre tas i beaktande.**

Också kommunikationen bör förbättras. Vi föreslår, att på webbsidan i Centraförbundet för Familjens Beskydd upprättas för socialtjänsternas användare ett medborgarforum, där det skulle finnas en länk till social- och hälsovårdsämbetsverken. Till SOTE-ämbetsverket önskar vi dessutom personal, som handhar respons, som kunde sändas direkt till social- och hälsovårdsmyndigheterna.

Användning av erfarenhetsexperterna borde utökas så, att social- och hälsovårdens ledning skulle förbinda sig att lyssna på erfarenhetsexperterna. I allmänhet borde man utöka diskussionen om välfärdstjänsterna med myndigheterna och medborgarna samt med medborgarorganisationerna.

Som ett gemensamt mål ställer vi i fokus människovärdiga och mera demokratiska tjänster. På detta sätt tror vi, att det också uppstår betydliga inbesparingar.

Högaktningsfullt,

Centraförbundet för Familjens Beskydd rf (Presiden)